RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923. Första kammaren. Nr 7.

Lördagen den 3 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Schlyter* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 24, med förslag till kungörelse angående dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl.;

nr 25, angående pension åt förre båtsmännen J. A. Johannisson Båll och K. Jonasson Svanhall; samt

nr 34, angående iståndsättande av södra flygelbyggnaden å gruvingenjörsbostället Stora Gården nr 1 i Ljusnarsbergs socken av Örebro län m. m.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets memorial nr 2, i anledning av första kammarens remiss av viss del av motion nr 62 av herr Lyberg om avskaffande av allmänna sjukvårdsavgiften och folkskoleavgiften; samt

bankoutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion angående dyrtidstillägg åt den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen.

Företogs val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistlidna år, vilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1923; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till revisorer utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr	Boberg, C. G.	med 82 röster,
»	Johansson, Johan Bernhard	» 82 » ,
»	Nilsson, Gustaf, i Kristianstad	» 82 » ,
»	Olsson, Oscar	» 82 » ,
»	Pålsson, J.	» 82 » ,
»	Rosén, E. J. G.	» 82 » .

Anställdes val av tre revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1922; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit därtill utsedda följande ledamöter av riksdagens första kammare:

herr	Frändén, A. O.	med 70 röster,
»	Nilsson, Johan, i Malmö	» 70 » ,
»	Larson, V. Edward	» 70 » .

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1922; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr	Andersson i Eliantorp	med 54 röster,
»	Antonsson	» 54 » ,
»	Bergqvist	» 54 » ,
»	Bergström	» 54 » ,
»	Björnsson	» 54 » ,
»	Bodin	» 54 » ,
»	Bondeson	» 54 » ,
»	Carlsson, Johan, i Hällsbäck	» 54 » ,
»	Enhörning	» 54 » ,
»	Hult	» 54 » ,
»	Ingeström	» 54 » ,
»	Johansson, J. P., i Hornsberg	» 54 » ,
»	Larsén, G. A.	» 54 » ,
»	Nilsson, Johan, i Skottlandshus	» 54 » ,
»	Nilsson, Johan, i Malmö	» 54 » ,
»	Nilsson, Gustaf, i Kristianstad	» 54 » ,
»	Norling	» 54 » ,
»	Olsson, K. O., i Öljersjö	» 54 » ,
»	Rooth	» 54 » ,
»	Strömberg	» 54 » ,
greve	Wachtmeister	» 54 » ,
herr	Walles	» 54 » ,
»	Vindahl	» 54 » ,
»	Öhngren	» 54 » .

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1922; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Almkvist	med 33	röster,
» Hansson, Gustaf W.	» 33	» ,
» Berglund	» 33	» ,
» Andersson, E. B., i Fältenborg	» 33	» ,
» Andersson, P., i Arbrå	» 33	» ,
» Andersson, S. E., i Hägelåkra	» 33	» ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Herr statsrådet *Åkerman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 36, angående anslag till underhåll av särskild polis för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker m. m.

Föredrogos och hänvisades till kammarens första tillfälliga utskott nedannämnda motioner:

nr 145, av herr *Lindhagen*, om skrivelse till Konungen angående åstadkommande av ett svenskt initiativ till en vädjan till Amerikas förenta stater att inträda i det nuvarande folkförbundet och verka för folkfreden m. m.; och

nr 147, av herr *Ekman, Karl Johan*, om skrivelse till Konungen angående ändrade bestämmelser rörande statsbidrag för avlönande av folkskollärare å ort, där stadgan om folkundervisningen i riket § 1 ej är gällande.

Föredrogs och hänvisades till kammarens andra tillfälliga utskott den av herr *Stendahl* m. fl. väckta motionen, nr 148, angående utskänkning inom riksdagsrestaurangen av spritdrycker, vin och öl.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 13 och 14 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 4.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 1, angående regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m.

Punkten 2.

I denna punkt hade utskottet, i anslutning till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag, hemställt, att riksdagen måtte till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1923—1924 anvisa ett extra anslag av 150,000 kronor.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat följande:

»I samband med behandlingen av detta anslag har utskottet ansett sig böra beröra en fråga, som har betydelse för anslagets beteckning. Under rubriken 'För flera huvudtitlar gemensamma frågor' har departementschefen i statsrådsprotokollet för finansärenden den 8 januari 1923, sid. 6—10, upptagit till behandling vissa spörsmål rörande huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder och anslagen till extra utgifter.

Departementschefen har ansett att huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder, vilka numera nedgått till jämförelsevis obetydliga belopp och vilka, sedan en förändring av avlöningsanslagen från bestämda anslag till förslagsanslag vidtagits, hädanefter tillföras inkomster allenast i mycket begränsad omfattning, icke vidare skola bibehållas samt att de inkomster, som hittills tillförts dessa fonder, i stället skola ingå i statsverkets kassafond. Genom avskaffandet av besparingsfonderna, varigenom skillnaden mellan bestämda anslag och förslagsanslag, högst, icke vidare behöver uppehållas, skulle också vinnas en förenkling av den nuvarande beteckningen av riksstatsanslagen, i det att anslagskaraktären förslagsanslag, högst, skulle kunna för framtiden undvikas och riksstatsanslagen hänföras till allenast tre olika typer: reservationsanslag, förslagsanslag och obetecknade anslag. Anslagen av sistnämnda kategori komme att bliva anslag, som ej finge överskridas och vilkas besparingar skulle tillföras kassafonden. I det förslag till riksstat för budgetåret 1923—1924, som förelagts 1923 års riksdag, har också i enlighet härmed de anslag, som enligt hittills i förevarande avseende gällande regler skulle hava upptagits såsom förslagsanslag, högst, uppförts utan anslagsbeteckning. Den sålunda ifrågasatta reformen har emellertid medfört, att vissa av anslagen till extra utgifter under huvudtitlarna måste höjas för att kunna bestrida jämväl de utgifter, som nu belasta besparingsfonderna.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i avseende å besparingsfonderna och den förändrade anslagsbeteckningen. Beträffande de ifrågasatta höjningarna av vissa anslag till extra utgifter kommer utskottet att yttra sig vid behandlingen av vederbörande huvudtitlar.»

Herr **Reuterskiöld:** Herr greve och talman, mina herrar! Jag har begärt ordet vid denna punkt, därför att utskottet här tagit upp en principfråga av mycket stor räckvidd. Utskottet ingår nämligen i sin motivering å sidan 2 av betänkandet på frågan om indrag-

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

ning av huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder och sammanförande av s. k. »förslagsanslag, högst» med de bestämda anslagen till den grupp som kallas obetecknade anslag. För min del har jag ingenting att erinra mot utskottets tillstyrkande av att »förslagsanslag, högst» sammanföras med de bestämda anslagen under obetecknade anslag, men däremot måste jag säga, att jag är ytterst tveksam och betänksam, när det gäller det andra förslaget, nämligen om indragning av huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder.

Såsom i betänkandet framhållits, hava dessa två frågor sammanhang med varandra, och man har därvid framför allt betonat två skäl, vilka båda återfinnas i riksräkenskapsverkets revisionsberättelse för år 1921, till vilken hela framställningen går tillbaka. Det ena skälet är, att huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder, som under perioden 1912—1921 sjönko från 13 miljoner till omkring 2 miljoner kronor och på inkomstsidan i årets riksstat beräknats till endast 1,200,000 kronor, redan anses vara satta på avskrivning och att det därför endast är en konsekvens av denna utveckling att nu taga steget fullt ut och avskaffa dem. Såsom bekant, beror detta sjunkande av besparingsfondernas inkomster därav, att det förutvarande stora antalet bestämda, d. v. s. obetecknade, anslag blivit förminskat genom de löneregleringar som skett, varigenom anslagen upphört att vara bestämda och övergått till vanliga förslagsanslag. Jag kan nu icke säga på rak arm — och har icke haft anledning att ingå på en detaljerad undersökning därav — huru det skulle siffermässigt ställa sig om ett sammanförande skedde av »förslagsanslag, högst» med de bestämda anslagen under gruppen obetecknade anslag och man det oaktat bibehölle huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder, men jag tror, att därigenom ganska säkert denna successiva avskrivning de facto skulle komma att upphöra eller åtminstone i väsentlig grad förminskas, ja måhända övergå i sin motsats, vilket icke heller vore att beklaga.

Det andra skälet, som framförts från riksräkenskapsverkets sida för besparingsfondernas avskrivning, är det, att därav skulle följa en förenkling i bokföreningen, samt en lättare översikt över allt som blivit använt, således fördelar ur rent finansteknisk och bokföringssynpunkt.

Nu kan man ju säga, att om det är på detta sätt, måste det anföras starka skäl för behovet av att bibehålla dessa besparingsfonder, om man skall avslå regeringens och riksräkenskapsverkets av utskottet förordade förslag. Jag vill betona, att i statsverkspropositionen till årets riksdag är denna fråga berörd genom en utredning, som icke ger något utöver riksräkenskapsverkets av mig förut omnämnda framställning. Jag hade emellertid nästan väntat, att regeringen skulle i detta sammanhang hava visat litet större självständighet gent emot riksräkenskapsverket än den gjort, och detta så mycket hellre som regeringen, när det gällt inkomstberäkningen, helt enkelt åsidosatt riksräkenskapsverkets beräkningar och sagt, att det funnits anledning att underkasta dess kalkyler en ingående granskning, varvid det också enligt uppgift omedelbart visat sig, att i ett par väsentliga punkter riksräkenskapsverkets beräkningar

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

icke av regeringen kunde godtagas. Jag är dock icke så säker på, att denna regeringens uppfattning är så alldeles grundad, då på det ifrågavarande området riksräkenskapsverket ändå är sakkunnigt. Men på det område, som det här gäller, har regeringen däremot godtagit vad riksräkenskapsverket sagt! Och dock är det, åtminstone av den utredning i frågan att döma som verket givit, så att verket notoriskt saknar sinne för och till synes också saknar kunskap om den utveckling, som ägt rum, och de konstitutionella synpunkter, som dock till sist härvid måste vara de avgörande. Men ändå följer Kungl. Maj:t blint och kritiklöst!

Det är tre skäl mot den här ifrågasatta indragningen, som jag i korthet vill anföra.

Det första skälet för bibehållande av dessa besparingsfonder är det, att om man indrager dem måste, såsom riksräkenskapsverket och Kungl. Maj:t framhållit, ökade anslag till extra utgifter i stället beviljas och dessa anslag ha även, om jag minnes rätt, i förslaget till riksstat blivit höjda med 228,000 kronor just av det skäl, att man här erkänt sig behöva större belopp än förut. Emellertid är det en liten skillnad i fråga om möjligheterna att använda anslag till extra och oförutsedda utgifter och huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder. De anslag, som äro förslagsanslag, kunna överskridas med mångdubbla beloppet av vad som anvisats. Vi ha, om jag icke minnes orätt, i statsrevisorernas berättelser sett exempel härpå, i det att där omnämnts bl. a., hurusom förslagsanslaget till skolbarns ferieresor överskridits med belopp, som är högst betydande. Om man ställer anslag för oförutsedda utgifter till Kungl. Maj:ts förfogande, är frestelsen och möjligheten till överskridande ofantligt mycket större, än om Kungl. Maj:t har dels dessa mindre anslag, som Kungl. Maj:t då med stor ömhet vårdar och icke gärna vill överskrida, och dels huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder, och därför är det en mycket väsentlig fördel, om man har kvar ifrågavarande besparingsfonder.

Det andra skälet är, att huvudtitlarnas besparingsfonder utgöra en reserv, som icke kan av riksdagen ensidigt tagas i anspråk, ty det fordras Kungl. Maj:ts samtycke för att taga medel ur dem till statsregleringen. Regeringen har i år bottenskrapat alla tillgångar och för finansierande av 1923—1924 års budget tagit även det lilla, som finns kvar även av dessa besparingsfonder. Kunde man emellertid skapa möjlighet att låta dem leva och låta dem växa, så funnes däri en anledning för Kungl. Maj:t att ett annat år icke begära anslag till en hel del utgifter, som vore tillfälliga, och som, om besparingsfonderna indragits, måste antingen ingå i statsregleringen eller belasta anslagen till extra och oförutsedda utgifter, för vilkas användning efter hand villkoren då måste lättas. Det förefaller mig att vara riktigt, om åtminstone denna fasta punkt, som man har i besparingsfonderna, finge vara kvar. Kassafonden står på ett helt annat sätt till riksdagens förfogande, och såsom bekant har kassafonden under de senaste åren också med otrolig hast under regeringens ögon och med dess vilja sjunkit ned till en obetydlighet, om man tager hänsyn till ändamålet med densamma.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Det tredje skälet för dessa besparingsfonders bibehållande är emellertid det viktigaste och det är av konstitutionell art. Det kan uttryckas så, att genom upphävande av besparingsfonderna *upphäves den kompromiss, som träffades mellan Kungl. Maj:t och riksdagen vid 1840—1841 års riksdag och vilken sedermera varit gällande samt ännu i dag är gällande.* Läser man regeringspropositionen och riksräkenskapsverkets berättelse, så finner man där data och fakta angående utvecklingen av anslagsbeteckningen och huvudtitlarnas besparingsfonder; man får där en yttre kontur av förloppet, men där finnes, så vitt jag kan se, icke ett enda ord om det, som var verkliga skälet till den överenskommelse, som vid nämnda riksdag träffades och varigenom en långvarig konstitutionell konflikt mellan regering och riksdag såsom man hittills trott definitivt fick sin lösning.

Det är konstitutionellt felaktigt, trots regeringen och riksräkenskapsverket, som här synas vara ett, om man säger, att därest besparingsfonderna avskaffas, komma besparingarna på de obetecknade anslagen att utan vidare gå till kassafonden. Det är sant, att i dylikt fall *vid årets slut* besparingarna på de obetecknade anslagen kunna disponeras av riksdagen, men principiellt ställer sig saken så, som Kungl. Maj:t alltifrån 1800-talets början och till kompromissens ingående 1841 hävdade, nämligen att Kungl. Maj:t *under årets lopp* kan successivt disponera dessa besparingar, och då kan lätt det hända, att det icke blir några besparingar kvar vid årets slut att överföras till kassafonden eller eljes disponeras av riksdagen. Upphör kompromissen av 1841, så inträder denna konstitutionella följd. Häremot kan ej med fog invändas, att denna följd lika litet borde inträda i nyssnämnda fall som den hittills gjort det i fråga om förslagsanslag, vilkas behållningar man icke känner förrän vid årets slut och vilka i varje fall överföras ograverade till kassafonden. Nu är emellertid, såsom jag väl knappt behövde erinra, skillnaden mellan förslagsanslag och obetecknade anslag den, att förslagsanslagen äro blott *beräknade* och alltså i grund och botten beviljade blott med de mindre summor, som faktiskt åtgå, eller med de större summor, som åtgå utöver vad som beräknats, under det att obetecknade anslag med hänsyn till §§ 62 och 64 regeringsformen utgå icke med blott beräknade utan med de i staten fixerade och upptagna beloppen och därför möjliggöra besparingar under årets lopp, vilka under vederbörande huvudtitlar stå till Kungl. Maj:ts fria disposition så snart 1841 års kompromiss försvunnit. Det synes mig därför, som om det klokaste vore att icke åter öppna porten för möjliga konstitutionella konflikter. Regeringen har sagt, att den tycker precis som riksräkenskapsverket, och några konflikter torde därför måhända icke vara att befara under den nuvarande regeringens tid. Men denna kan ingalunda binda en kommande regering; de konstitutionella synpunkterna stå kvar, och Kungl. Maj:t kan begagna dem, därest icke någon överenskommelse finnes. Och som bekant har en parlamentarisk liksom en socialdemokratisk Kungl. Maj:t alltid benägenhet till en maktutvidgning, som jag visserligen i och för sig ej ogillar, men stundom måste finna betänklig.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Vad innebar då 1841 års kompromiss och vad är det i densamma, som bör anses vara så särskilt värdefullt? Den innebar i korthet, att Kungl. Maj:t före 1841 ansåg sig befogad att disponera besparingarna både under löpande år och därefter för den följande tiden utan riksdagens medverkan. Besparingarna voro över huvud taget Kungl. Maj:ts ensak och skulle anses undandragna statsregleringarna genom riksdagen. Riksdagen ville icke gå med härpå. Kompromissen 1841 innebar då, att Kungl. Maj:t verkligen medgavs dispositionsrätt för framtiden över dessa besparingar, som fonderades i de allmänna besparingsfonderna, men att Kungl. Maj:ts förfogandemakt över desamma icke längre blev fri utan, såsom vi alla veta, bands vid fyra olika villkor, som uppställdes av 1840—1841 års riksdag. Kungl. Maj:ts förfoganderätt blev alltså begränsad, på sätt riksdagen velat, men den makt Kungl. Maj:t dock fick utsträcktes över en längre tid, på sätt Kungl. Maj:t velat, vilket allt tillika var i sparsamhetens och förfogandefrihetens intresse, när det gällde extra behov. Om man nu upphäver denna faktiska kompromiss, som var slutet på den långvariga och häftiga »striden om finansmakten» under Karl Johans regering, och om man betänker, att denna strid lett till flere fruktlösa riksrättsåtal, synes det mig, att man bör hava mycket vägande och tunga skäl, innan man går att avskaffa kompromissens kärnpunkt, dessa besparingsfonder.

Jag hade först tänkt att begära återremiss till utskottet av denna fråga. Men då jag inser, att om första kammaren bifölle ett yrkande om återremiss och andra kammaren toge utskottets motivering oförändrad, frågan skulle komma tillbaka i den form, att första kammaren uppmanades att fatta beslut, förefaller mig det riktiga vara att yrka, att på sidan 2 hela det stycke i motiveringen, som börjar med orden: »I samband med behandlingen av detta anslag» och slutar nederst å sidan med orden: »av vederbörande huvudtitlar» måtte *i detta sammanhang* utgå. Om första kammaren skulle bifalla ett sådant yrkande och andra kammaren tager utskottets motivering oförändrad, blir följden, enligt praxis, att motiveringen försvinner ur detta riksdagens beslut, men att möjlighet uppstår för utskottet, som måste få frågan om anslagsbeteckningarna avgjord, att självständigt och oberoende av beslutet i dag upptaga frågan till ny behandling samt framlägga särskilt betänkande med hänsyn till de synpunkter utskottet kan finna skäligt att efter sådan prövning anlägga. Jag föredrager denna form också därför, att i dem ligger intet som helst direktiv till utskottet, utan utskottet har fullkomlig frihet att med hänsyn till sin uppfattning av förhållandena, när det ingått på granskning av vad riksräkenskapsverket och regeringen icke har sagt men bort säga, föreslå vad det finner skäligt.

Man kan möjligen invända, att den motivering, som här står, är en förutsättning för de anslagsbeteckningar, som komma efteråt i samma betänkande, så att, om motiveringen tages bort, alla dessa anslagsbeteckningar skulle komma att sväva i luften. Jag kan dock icke se annat, än att besluten här över huvud taget alltid äro villkorliga och beroende på, att en statsreglering i sista hand kommer till stånd, och jag kan

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

därför icke se något hinder för, att utskottet i ett självständigt betänkande föreslår en reglering av frågan om beteckningen över huvudtaget även med avseende å den huvudtitel som redan kan vara behandlad, särskilt när detta hittills blott är första huvudtiteln. Detta så mycket mera som utskottets utlåtande icke innehåller någon kläm angående denna sak, utan endast ett uttalande i motiveringen.

Det enda, som enligt min uppfattning möjligen skulle med fog kunna invändas mot den tankegång, som jag här har framställt, är just det, att nya beteckningar kunna bli erforderliga. Men från min synpunkt betyder detta ingenting, därför att om huvudtitlarnas besparingsfonder skola vara kvar, så måste en sammanslagning ske av bestämda anslag och »förslagsanslag, högst» under obetecknade anslag, och den har utskottet redan genomfört i denna huvudtitel. Om åter en sådan sammanslagning icke sker, lärer väl ingen saklig förändring av vad nu är föreslaget ifråga om denna huvudtitels anslag erfordras och den obetydliga olikhet, som vid jämförelse med övriga huvudtitlar i dylikt fall kan inträda, torde vara likgiltig.

Jag tillåter mig, herr greve och talman, hemställa, att kammaren måtte besluta, att vad som i motiveringen på nyssnämnda ställe upptages, skall ur detta sammanhang utgå.

Friherre **Fleming**: Herr greve och talman, mina herrar! Jag kan i mycket instämma uti vad den föregående ärade talaren sagt, men eftersom han sporde efter skäl för bibehållande av besparingsfonderna, ber jag att få anföra ett rent praktiskt skäl. Detta är följande. Jag anser, att tendensen, att alla besparingar skola bort och att allting, som besparas inom budgetens område, skall stoppas in i kassafonden, icke kommer att leda till besparingar utan till slöseri. Dessa beteckningar av anslagen äro icke uteslutande en sak för statsutskottet och riksräkenskapsverket, utan det gäller här även en mycket viktig sak för de förvaltande verken, som på det intimaste sätt berör dessa verks dispositionsrätt över anslagen. Det är av mycket stor vikt, att man får klarhet uti, vad ett anslags olika beteckningar betyder. Just den omständigheten, att beteckningen »förslagsanslag, högst» införts, har, såsom åtminstone herrarna i statsutskottet veta, så förvridit hela redovisningen under några år, att kassafonden till stor del icke stått till riksdagens förfogande, utan Kungl. Maj:t har ur fonden fått anvisa medel, som riksräkenskapsverket i sina budgetredovisningar upptagit såsom tillförda fonden. Jag tror, att man kan säga, att den rätta principen, om man skall få en god hushållning, är, att var och en, det må nu vara förvaltande verk eller underavdelningar av sådana, vet, att om någonting av omhänderhavda penningmedel kan besparas, dessa besparingar få behållas till ett följande år, för att då användas för enahanda ändamål. Det kan vara billigt ett år och dyrt ett annat år. Om ett förvaltande verk vet, att om någon besparing finnes vid årets slut, densamma skall stoppas in i kassafonden och att verket självt icke får någon glädje av densamma, komma inga besparingar att uppstå. Härom har jag varit fullt överens

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

med statsutskottets ordförande vid de olika tillfällen, vi resonerat om denna sak, och det kan därför icke annat än förvåna mig ganska mycket, att principen, att alla besparingar hädanefter skola gå till kassafonden, så tydligt blivit underskriven av statsutskottet såsom den rätta.

Jag tror att det vore en mycket viktig sak att istället för att ett, tu, tre på detta sätt slå fast en princip, som jag anser leda, icke till sparsamhet, utan till slöseri och som verkar tyngande såväl på de olika förvaltningsorganisationerna som Kungl. Maj:t på grund av den massa skriverier, som därmed följer, men som kunde undvikas, därest begreppen här klarades, man fastsloge att gälla tills vidare — jag vill icke säga, att det vore lämpligt att fastslå det för framtiden, ty så länge räcker ingenting — vissa bestämda grunder för vad ett anslags beteckning betydde, ty den saken är icke så alldeles klar även med de uttalanden, som här föreligga. Jag vågar påstå att i de flesta fall beteckningen »förslagsanslag, högst» aldrig bort komma till användning, och fråga är, om det kan vara lämpligt att giva även extra anslag beteckningen »förslagsanslag». I mindre stabila tider kan sådant vara nödigt, men eljest borde ett extra anslag vara ett sådant, som beviljas för tillfälliga behov. Vid fastslående av principen för anslagens beteckning bör bestämd skillnad göras emellan ordinarie och extra anslag, så att de icke flyta ihop på obestämt sätt. Det är denna synpunkt jag velat framhålla om önskvärdheten av, att verkligt bestämda grunder dragas upp för anslagens beteckning och således även för de förvaltande verkens dispositionsrätt över anslagen. Detta skulle leda till vad man strävar efter, nämligen förenkling i förvaltningen, under det att vad man här föreslagit, enligt min mening, icke skulle leda till förenkling utan till förtyngande av förvaltningen.

På dessa skäl ber jag, herr greve och talman, att få förena mig i den föregående ärade talarens yrkande om bifall allenast till klämmen.

Herr **Kvarnzelius**: Herr greve och talman! De skäl, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag, hava ju redan av den förste ärade talaren blivit anförda, och det finns egentligen icke något därutöver att tillägga. Det gäller sålunda endast att här undersöka, i vilken mån de erinringar, som hava gjorts mot det föreliggande förslaget, kunna vara av beskaffenhet att föranleda bifall till det yrkande, som här framställts av herr Reuterskiöld. Jag får då för min del säga, att vad som hittills har framdragits i diskussionen icke har varit tillräckligt för att övertyga mig om olämpligheten av denna åtgärd, som här föreslås. Jag tror icke, att några egentliga vådor på den grund äro att befara.

Det huvudskäl, som herr Reuterskiöld anförde, var ju, att man här skulle rubba en kompromiss, som ingicks mellan regeringen och riksdagen 1840—1841. Men med kompromissen förhåller det sig ju så, att den varje år konfirmerats av riksdagen. Därmed har det varit tydligt utsagt, att det är riksdagen, som vid varje tillfälle måste lämna sin medverkan för ett kommande år. Fördelen av kompromissen skulle ju

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

ligga på regeringens och icke på riksdagens sida. Nu kommer Kungl. Maj:t själv och hemställer, att denna praxis icke vidare skall tillämpas, och då kan jag icke finna annat, än att det åtminstone måste vara mycket tungt vägande skäl, för att riksdagen skulle vägra gå med på vad Kungl. Maj:t här föreslagit.

Herr Reuterskiöld sade, att den nuvarande regeringen icke kan binda en kommande regering. Det torde vara alldeles riktigt, men 1840—1841 års regering kunde icke heller binda kommande regeringar, och vad riksdag och regering vid det tillfället kommit överens om kunna givetvis samma maktfaktorer vid ett kommande tillfälle komma överens om att sätta ur kraft, och det är icke någonting annat, som nu har ifrågasatts.

Det andra skäl, som har dragits fram, är ju det, att denna åtgärd icke skulle verka befrämjande på sparsamheten. Ja, därom tillåter jag mig verkligen hava en annan uppfattning än de två föregående talarna. Jag anser för min del, att ett antagande av detta förslag kommer att verka befrämjande på sparsamheten i icke så ringa grad. En hel del anslag, som av regeringen anvisats att utgå från besparingsfonderna, hava många gånger varit av sådan beskaffenhet, att man kunnat sätta i fråga, om de icke bort hänskjutas till riksdagens prövning, och jag är övertygad om, att därest så skett riksdagen i många fall skulle hava sagt nej, då vederbörande myndigheter nu fått medel från besparingsfonderna på grund av framställningar till regeringen. Jag kan mycket väl förstå, att det mången gång säkerligen icke varit så angenämt för en regering, när den haft medel i besparingsfonderna, att säga nej till myndigheter, som gjort framställning om att därifrån få anslag för det eller det ändamålet. Jag är sålunda icke villig att utan vidare skriva under påståendet att vad som nu föreslås skulle vara ägnat att öka statsutgifterna. Tvärtom tror jag, att det kommer att medverka till en förminskning av statsutgifterna. Alldeles säkert är, att om man skulle gå med på vad den första ärade talaren, om jag rätt fattade honom, önskade, nämligen att man även skulle låta överskott å förslagsanslag, högst, gå till besparingsfonderna, man skulle åsamka statsverket betydande utgifter. Det är ju så beträffande förslagsanslag, högst, till skillnad från förslagsanslag, att de hava samma karaktär utom i det avseendet, att förslagsanslag, högst, icke få överskridas, utan vederbörande måste hålla sig inom ramen för den summa, som är fixerad, men de kunna mycket väl lämna besparingar, vilka då automatiskt gå till kassafonden.

Jag undrar, om icke baron Fleming gjort sig skyldig till ett misstag. Han talade om, att han och jag vid flerfaldiga tillfällen hava resonerat om denna sak och därvid varit ense. Det var nog om reservationsanslag vi då talat, och där hava vi varit överens. Jag anser, att det är en alldeles riktig grundsats, att man icke i onödan skall knappa av på reservationsanslag eller tillgripa besparingar, som uppkommit på sådana, vid uppgörande av ett kommande års budget, ty därigenom betager man de förvaltande myndigheterna intresset för att skapa besparingar på

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

reservationsanslag. Det är enligt min uppfattning mycket nyttigt, att man ser till, att när de förvaltade myndigheterna göra besparingar i fråga om utgifter, som täckas av reservationsanslag, de få den lilla glädje, som ligger däri, att de hava en liten reserv, för den händelse det vid något tillfälle skulle erfordras en extra utgift. Sådana besparingar skall såväl regering som riksdag låta vara i fred och inte kapa åt sig genom att förminska ordinarie reservationsanslag. Den grundsatsen håller jag mycket styvt på, och det är i detta avseende jag varit ense med friherre Fleming.

I det fall däremot, varom här är fråga och som förts på tal under diskussionen, tror jag icke, att tillräckliga skäl blivit anförda för att riksdagen skulle motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag. Jag kan icke se, att här något verkligt betydande statsintresse trädes för nära genom att man biträder vad Kungl. Maj:t föreslagit, och jag kan sålunda icke finna någon anledning, varför denna kammare nu skulle hålla frågan svävande, vilket skulle hava den verkan, att vederbörande utskott tvingades att i alla fall inom den allra närmaste tiden taga ställning till frågan på nytt. Ty därpå hänger ju beteckningen av de oliga anslagen i huvudtitlarna i fortsättningen. Även om man icke kan leta upp något fall i denna huvudtitel, där denna sak är av betydelse — jag har icke hunnit se igenom den tillräckligt noga för att förvissa mig därom — skulle riksdagen dock under den närmaste tiden bliva tvungen att taga ställning till frågan, och då är det lika bra, att riksdagen gör det nu. Om man genom en återremiss eller på annat sätt ville bereda statsutskottet tillfälle att på nytt taga ärendet under övervägande, tror jag icke, att det finnes någon anledning antaga, att statsutskottet skulle ändra mening.

Jag tillåter mig därför, herr greve och talman, hemställa, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag inklusive motiveringen.

Friherre **Fleming**: Herr greve och talman, mina herrar! Jag är mycket glad åt detta erkännande av statsutskottets ordförande, att vi varit ense i den fråga jag berört, och det är alldeles riktigt, att det har varit reservationsanslag vi talat om. Men varför jag opponerar mig mot detta förslag, är därför, att den tendens och den princip, som här uttalas, äro stridande mot den princip, som statsutskottets ordförande nyss förfäktade, nämligen att man i många fall med stor fördel bör begagna sig av reservationsanslag. Har man den meningen, skulle jag vilja fråga: varför använder man icke beteckningen reservationsanslag just vid en del av de anslag, som förekomma på första huvudtiteln? Det är en hel del anslag där, som just med tillämpning av den princip, som statsutskottets ordförande nu uttalade, mycket väl och med stor fördel skulle kunna betecknas såsom reservationsanslag. Nu är emellertid vart enda ett ställt utan beteckning. Skulle det bliva någonting över, skall det således gå in i kassafonden, och vad jag påstår är, att det på sådant sätt icke blir något över.

Jag ber, herr greve och talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Herr **Widell**: Herr greve och talman! Jag får uppriktigt erkänna, att jag haft mycket svårt att följa friherre Flemings resonemang. Jag kan verkligen icke inse, vad den nu föreliggande frågan har att göra med sparsamhet eller icke-sparsamhet. Besparingsfonderna hava uppkommit och erhålla sina inkomster genom att besparingar uppstå på de s. k. bestämda anslagen. Sådana bestämda anslag avse så gott som undantagslöst löner, som utgå efter fastställda stater. Det finns ingen möjlighet för ett ämbetsverk att göra besparingar på sådana. Tjänstemän finnas, som skola hava sina löner, och besparingar uppstå endast under den tid en tjänst eventuellt kan vara vakant. Då blir det en besparing. Men ämbetsverken hava naturligtvis icke det minsta intresse av huruvida en besparing, som uppstår på detta anslag, går till huvudtitelns allmänna besparingsfond eller till kassafonden. Besparingarna äro i båda fallen undanryckta ämbetsverkens beslutanderätt. I ena fallet, då de gå till besparingsfonderna, ligga de under Kungl. Maj:ts beslutanderätt, och i andra fallet, när de gå till kassafonden, under Kungl. Maj:ts och riksdagens beslutanderätt. För ämbetsverken är denna sak fullständigt likgiltig. Det finns ingen möjlighet, att vare sig den ena eller andra lösningen av frågan inverkar befrämjande eller hindrande på sparsamheten.

Utöver vad statsutskottets ärade ordförande anförde, vill jag beträffande herr Reuterskiölds yttrande endast anmärka, att kärnpunkten i denna fråga givetvis ligger däri, att om icke särskilda åtgärder vidtagas beträffande besparingsfonderna, dessa komma att försvinna. Genom att de bestämda anslagen hava utbytts mot förslagsanslag eller förslagsanslag, högst, kommer detta automatiskt att ske. Nu har man dragit konsekvensen därav och sagt: »Då vi stå inför en dylik utveckling varför skola vi operera med de små kvarlevor, som fortfarande finnas? Låt oss nu taga i ögonsikte, hur vi skola inrätta oss för framtiden!»

Nu har herr Reuterskiöld givit den anvisningen, att man skall låta besparingsfonderna äga bestånd även för framtiden. Herr Reuterskiöld har sagt: ja, det är sant, att besparingsfonderna försvinna, i samma mån som de bestämda anslagen utbytas mot förslagsanslag, men om vi taga bort den nuvarande anslagsbeteckningen på förslagsanslag, högst, bliva dessa bestämda anslag, och de på dem uppkommande besparingarna gå till besparingsfonderna. På detta sätt komma dessa för framtiden att få tillskott av medel. — Ja, det blir ett högst betydande tillskott av medel! Det kommer att bliva ett tillflöde till dessa besparingsfonder, som säkerligen aldrig någon har drömt om, ty i sådan omfattning förekommer ju beteckningen förslagsanslag, högst, att om man tager bort den och låter besparingar från dessa anslag gå till besparingsfonderna, kommer där att bliva ett överflöd av medel. Men jag fruktar, att detta icke kommer att befrämja sparsamheten. Jag är fullständigt viss om, att statsutskottet och riksdagen icke komma att vara med om en sådan förändring av anslagsbeteckningen, att besparingarna på de nuvarande förslagsanslagen, högst, skola gå till de allmänna besparingsfonderna.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Det är för övrigt litet svårt att förstå, hur det skulle vara möjligt för statsutskottet att återigen upptaga frågan, om nu motiveringen strykes här. Därigenom är ju denna motivering prövad av riksdagen. Andra kammaren har godkänt den, första kammaren har förkastat den. Kan utskottet sedan taga upp den igen? Det förefaller mig mycket tvivelaktigt. Vad blir då resultatet, om utskottet icke kan taga upp den? Jo, det blir, att vi tagit bort anslagsbeteckningen på de nuvarande förslagsanslagen, högst, och därmed komma besparingarna att gå till huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder, som ju fortfarande skulle komma att äga bestånd. Jag tror, att detta är en konsekvens som ingen, icke ens herr Reuterskiöld, skulle vilja draga.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets såväl motivering som hemställan.

Herr **Ekman, Carl Gustaf**: Herr talman! Jag begärde ordet, innan den senaste ärade talaren anförde, vad han nu sist påpekade. Jag blev nämligen mycket förvånad över det yrkande, som den förste ärade talaren framställde. Jag hörde tidigare talas om, att herr Reuterskiöld tänkte yrka återremiss under anförande i övrigt av vad han i detta sammanhang gjort gällande. Den ståndpunkten kunde jag förstå. Men när han sedan framställde ett yrkande, som skulle innebära strykande av hela denna motivering, vilket i sak betyder ett uppskjutande av behandlingen av hela den fråga det här gäller, under det han samtidigt förutsatte, att man skulle fortsätta med behandlingen av de olika huvudtitlarna, då måste jag säga, att jag icke begriper, hur det skall bliva möjligt att realisera ett dylikt förslag.

Den ärade talaren sade: samtliga dessa anslag äro ju på det sättet villkorliga, att deras trädande i kraft är avhängigt av, huruvida en enhetlig budgetreglering verkligen kommer till stånd. Jag vill icke inlåta mig på denna förut vid flera tillfällen av samme talare framställda och enligt mitt förmenande något egendomliga uppfattning. Jag vill blott säga, att det väl dock icke är möjligt att nu upptaga olika punkter i statsverkspropositionen till behandling, bestämma arten av de anslag, som godkännas, och sedermera under riksdagen återkomma, ifall riksdagsmajoriteten eventuellt skulle intaga en annan ståndpunkt än den i det föreliggande betänkandet förordade i den nu debatterade frågan, och upptaga till förnyad behandling samma anslags karaktär samt efteråt åsätta dem annan beteckning. Jag tror, att det är fullständigt omöjligt att kunna förfara på det sättet. Sålunda kan jag icke se annat, än att det praktiska resultatet av ett bifall till den ärade talarens yrkande skulle bliva, att arbetet inom statsutskottet skulle på vissa punkter få inställas, till dess riksdagen avgjort denna fråga, då det åtminstone beträffande den huvudtitel, som statsutskottet vid nästa sammanträde har att behandla, på en del punkter blir för anslagens karaktär avgörande, vilken ställning riksdagen intager till nu föreliggande ärende.

Jag tillåter mig sålunda att jämväl av denna anledning, med instäm-

mande i övrigt i vad förut anförts från statsutskottshåll, hemställa, att kammaren måtte godkänna statsutskottets utlåtande oförändrat.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Herr **Reuterskiöld:** Herr greve och talman! De två sista ärade talarna hava vänt sig mot mitt yrkande om strykande av det av mig angivna stycket. Mot den förre av dessa båda talare ber jag att få erinra, att jag icke föreslagit detta styckes strykande i och för sig utan uttryckligt betonat, att jag därmed alls icke ingått på någon prövning av själva saken och endast föreslagit, att kammaren *i detta sammanhang* icke skulle göra ifrågavarande uttalande i motiveringen. Yrkandet omfattar naturligtvis ingenting annat än ett utgående av sagda stycke, men motiveringen som jag gav till yrkandet spelar ju dock någon roll för tolkningen av ett eventuellt bifall till detsamma.

Den andre ärade talaren betonade icke detta utan gick in på en annan synpunkt, vars värde och betydelse jag till fullo erkänner. Han nämnde, att statsutskottet väl icke skulle kunna fortsätta att behandla de olika huvudtitlarna, utan att denna fråga först var reglerad, och att det vore omöjligt att sedermera komma och ändra en redan bestämd beteckning. Jag har samma uppfattning som han, att det vore ganska omöjligt att sedermera komma och ändra anslagsbeteckningar, men jag förutsatte, att denna fråga var av en sådan verklig principiell betydelse, att statsutskottet omedelbart återupptoge den och klargjorde sin ståndpunkt, varefter kamrarna hade att fatta beslut. För den nu föreliggande huvudtiteln har det naturligtvis någon betydelse, men det inverkar icke synnerligen mycket, då det gäller första huvudtiteln, och det är därför, som jag menade, att även om man icke sedan skulle kunna ändra något av de anslag, som här blivit obetecknade, utan finge låta dem stå obetecknade i denna riksstats första huvudtitel, betydde detta icke synnerligen mycket i sak. Men naturligtvis förutsatte jag, att alla de övriga huvudtitlarna skulle behandlas, först sedan beteckningsfrågan var avgjord. Därmed tror jag mig hava klargjort, vad jag i detta avseende har åsyftat.

Men det har här också sagts några ord beträffande själva saken, som jag skulle be att få beröra. Det är sagt av den förre av de båda talare, som senast yttrat sig emot mitt förslag, att besparingar uppkomma på *bestämda* anslag och att, om man nu skulle behandla »förslagsanslag, högst» på samma sätt som bestämda anslag, d. v. s. låta dem bliva obetecknade — ty det är den omständigheten, att de äro *obetecknade,* som har denna effekt, icke den, att de äro bestämda — skulle huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder svälla ut i en oanad omfattning, och det skulle sannerligen icke befrämja sparsamheten. För min del nämnde jag reservationsvis redan då jag först hade äran yttra mig, att jag icke kunde och icke haft tillfälle, även om jag eljest varit i stånd därtill, att gå in på en uträkning av vad detta skulle betyda, men jag antog, att om frågan kom till statsutskottet, detta utskott med sin sakkunskap omedelbart skulle kunna verkställa en sådan beräkning,

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

icke blott på stående fot utan några siffror såsom den ärade talaren, utan med fullständiga siffror, och, allt eftersom resultatet gick i den ena eller andra riktningen, föreslå den ena eller andra utvägen.

Det kan mycket väl hända, att resultatet skulle bliva det av den ärade statsutskottsledamoten tänkta. Men det finns ju andra vägar att i så fall göra en beskäring, om en sådan ansåges nyttig; det behöver jag icke här gå in på. Men *även om* dessa besparingsfonder skulle växa och bliva större, undrar jag, om icke erfarenheten visar, att Kungl. Maj:t med synnerlig försiktighet anlitar just dessa källor. De stå till hans förfogande villkorligt och för begränsade ändamål, hans frihet är beskuren, men han kan använda dem, och han använder dem med stor försiktighet. Konstitutionsutskottet vid förra riksdagen hade inriktat sin uppmärksamhet på undersökning, hur Kungl. Maj:t använt dessa besparingsfonder, och i några fall tillät sig utskottet eller reservanter därinom att göra anmärkning mot det sätt, varpå de blivit använda. Det är enligt min uppfattning alldeles tillräckligt för att ett missbruk där skall förebyggas, och jag undrar, om icke i grund och botten med denna anordning friherre Flemings framställning angående frågans betydelse ur sparsamhetssynpunkt förtjänar ganska mycket beaktande. Genom att medlen läggas in i dessa besparingsfonder undandragas de det ensidiga och godtyckliga förfogande av riksdagen, för vilket kassafonden är utsatt. Kassafonden förlorar naturligtvis något tillskott, samma tillskott, som nu kommer från »förslagsanslag, högst», men jag vågar hävda, att i själva verket detta länder till befrämjande av riksdagens egen sparsamhet. För övrigt: vad skulle konstitutionellt ett bifall till *utskottets* av talaren å Göteborgslänsbänken förordade förslag betyda? Helt enkelt, *att* »förslagsanslag, högst» sammanföras med de bestämda under obetecknade anslag, *att* å dem uppkommande besparingar icke vidare få särskilt fonderas, *att* för samma besparingars användning under året inga av Kungl. Maj:t godkända regler finnas, *att* alltså Kungl. Maj:t åtminstone under året kan fritt disponera dem för resp. huvudtitlars behov! Vore det inte bättre att behålla besparingsfonderna, åtminstone för riksdagen? När statsutskottets högt ärade ordförande framställde sin kritik mot mitt förslag, började han med att säga, att 1841 års beslut har konfirmerats av riksdagen år för år. Utskottets ärade ordförande erinrar sig väl, att detta icke varit händelsen under hela denna tid; under ett 40-tal år närmast efter 1841 konfirmerades aldrig beslutet men ansågs ändock gällande. Sedermera har visserligen ett årligt upprepande därav kommit att i praxis äga rum, men detta skedde på grund av Kungl. Maj:ts eget förslag till riksdagen, precis som Kungl. Maj:t nu föreslår, att riksdagen skall upphöra härmed, fast 1841 års beslut enligt utskottets ärade ordförandes tanke varit framför allt till Kungl. Maj:ts fördel. Jag medger, att det kan hava varit till fördel för Kungl. Maj:t, men jag bestrider, att 1841 års riksdag varit med om kompromissen, om den medfört fördelar endast för Kungl. Maj:t. Kompromissen betydde uppenbarligen här som alltid, att det var fördelar även för den andra parten, och jag tror, att dessa voro då övervägande.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Om jag undersöker, hur det skulle ställa sig, därest vi gå in på Kungl. Maj:ts föga genomtänkta förslag, så hava vi ju först reservationsanslag för extra utgifter under de olika huvudtitlarna. Förutsatt, att vi för dessa anslag bibehålla beteckningen reservationsanslag, blir det icke möjligt att överskrida dem. Man kan då vid behov icke i stället gå till besparingsfonderna, ty de äro borta. Vart går man då? Ja, såvitt jag kan förstå, finns det bara två vägar, antingen att göra, som Kungl. Maj:t gjorde före 1840—1841, d. v. s. disponera de successivt uppkommande besparingarna på de obetecknade anslagen under årets lopp, varvid lätt ingenting kommer att vid årets slut bliva kvar, helst ingenting då hindrar Kungl. Maj:t att anvisa dessa medel även till behov, som riksdagen prövat — eller också att använda det allmänna förslagsanslaget utanför huvudtitlarna till oförutsedda utgifter på 500,000 kronor. Förra året anvisade regeringen redan i början av januari på detta anslag till oförutsedda utgifter 2 miljoner kronor för arbetslöshetens bekämpande. Hela anslaget gick alltså åt redan i början av året och blev omedelbart överskridet med sitt eget fyrdubbla belopp, om jag ej missminner mig. Så lätt är det att överskrida ett förslagsanslag till oförutsedda utgifter. Det tillgripes emellertid nu endast vid sådana särskilda tillfällen. Jag fruktar emellertid, att det måste komma att trots därvid knutna villkor tillgripas i större utsträckning, om vi få bort de allmänna besparingsfonderna, och därför menar jag, att dessa befordra sparsamhet både i ett av de hänseenden friherre Fleming antydde och ur den synpunkten, att Kungl. Maj:t här har en, år efter år genom successivt och oavbrutet tillflödande besparingar samlad summa, som Kungl. Maj:t kan förfoga över, när det gäller ett behov, som icke kommer årligen igen och som koncentrerar sig på en gång, ehuru det kanske i grunden avser ett flertal år. Det är också enligt min mening riktigare att i sådana fall taga dylika medel i anspråk än att av ett års anslag bestrida utgifter, som i själva verket hava avseende på en längre tid. Jag tänker bl. a. på fjärde huvudtiteln under den gamla departementalindelningen, då Kungl. Maj:t anställde fälttjänstövningar för medel å denna huvudtitels besparingar. Dessa övningar hade betydelse icke endast för stunden eller för det året, och de behövde icke, eller kanske icke ens borde, gå på samma års vanliga budget. Där hade man just dessa besparade medel och måste, för att ej göra slut på dem, bruka dem med sparsamhet och omtanke.

Jag tror, att det ur många synpunkter är lyckligt och önskvärt, om riksdagen icke ville bara helt lätt gå över denna fråga utan taga den i övervägande ännu en gång. Därest statsutskottet skulle vilja stödja en sådan uppfattning, som den jag här uttalat, vilket ju innebär en förnyad prövning av frågan, och för sin del finner en återremiss rimligare eller hellre ser en sådan, har jag naturligtvis ingenting däremot. Men för min del har jag ansett, att denna väg praktiskt taget till ingenting leder, och jag ber därför, herr greve och talman, att få vidhålla mitt förut framställda yrkande.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Herr **Clason:** Ju längre denna debatt fortgår, desto klarare synes det åtminstone mig, att det är en både ur principiell och praktisk synpunkt mycket viktig fråga, som vi för närvarande syssla med. Jag skulle då vilja säga, att det intrycket får man knappast, om man endast läser denna sida i statsutskottets utlåtande; i varje fall gäller detta oss, som icke varit i tillfälle att förut taga kännedom om riksräkenskapsverkets framställning eller mera ingående studerat den kungl. propositionen. Just på grund av frågans vikt synes det mig därför också önskvärt, att man icke fattar det avgörande beslutet vid detta tillfälle.

När jag hört de ärade medlemmar av statsutskottet, som här uppträtt, motsätta sig det uppskovs- eller återremissyrkande, som herr Reuterskiöld framställt, har det förefallit mig, som om de ärade talarna ville i ett bifall till herr Reuterskiölds yrkande lägga in åtskilliga konsekvenser, som jag för min del icke alls finner vara förbundna därmed. Någon av dessa talare — det var visst herr Widell — framhöll exempelvis, att ett bifall till herr Reuterskiölds yrkande skulle vara betydelselöst, för så vitt man icke vid alla de anslag, som för närvarande betecknas såsom förslagsanslag, högst, ströke detta »högst». Jag kan icke alls se, att detta är en nödvändig konsekvens av herr Reuterskiölds yrkande. Man kan mycket väl bibehålla detta »högst» vid den större delen eller alla dessa anslag, utan att, så vitt jag förstår, besparingsfonderna därigenom skulle absolut försvinna.

Herr Kvarnzelius talade om, att ett bibehållande av besparingsfonderna enligt hans mening skulle verka menligt för sparsamheten så till vida, att Kungl. Maj:t då eventuellt finge större belopp till sitt förfogande, som Kungl. Maj:t vid behov kunde använda. Jag förstår icke riktigt detta, ty en konsekvens av ett borttagande av besparingsfonderna skulle ju enligt statsutskottets utlåtande bliva, att man i stället finge öka anslaget till extra utgifter, och jag förmodar, att det är statsutskottets mening, att man finge öka dessa anslag till extra utgifter ungefär lika mycket, som man minskade besparingsfonderna. Jag kan således icke inse, att Kungl. Maj:t på detta sätt egentligen skulle få så synnerligen mycket mindre medel till sitt förfogande.

Herr Widell ville göra gällande, att ifrågavarande besparingar uppstode endast på sådana ordinarie löneanslag, att de förvaltande verken icke hade något inflytande på, huruvida de uppkomme eller icke. Jag kan givetvis icke nu överblicka alla anslagsposter, men jag tror icke, att de förvaltande verken äro alldeles berövade möjligheten att öva åtskillig inverkan i detta hänseende. Jag erinrar mig särskilt en beryktad förordning, nr 370, som utkom förlidet år. Jag tror verkligen, att den är formulerad så, att den öppnar en viss möjlighet för de förvaltande verken att inverka på, huruvida det uppkommer besparingar eller icke på de ordinarie löneanslagen.

Man har vidare talat om, att ett bifall till herr Reuterskiölds yrkande nu skulle rubba statsutskottets hela arbete med de följande huvudtitlarna. Men nog är väl statsutskottet så pass kompetent att knäcka denna

fråga, även om vi här i kammaren skulle begära någon betänktid, att detta icke behövde bli fallet.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Anledningen till, att jag för min del icke är beredd att för ögonblicket bifalla det förslag, som Kungl. Maj:t och statsutskottet här enat sig om, att låta besparingsfonderna försvinna, är, att jag för min del icke kan överblicka alla konsekvenserna därav. Jag tror, att det system, vi hittills haft, i varje fall har vissa fördelar. Ser man saken ur sparsamhetssynpunkt, förhåller det sig, såvitt jag förstår, så, att man antingen skall ha besparingsfonderna kvar och ha mindre anslag till extra utgifter, eller också skall man taga bort besparingsfonderna och ha vida större anslag till extra utgifter. Nu är, såsom herr Reuterskiöld påpekat, Kungl. Maj:ts bestämmanderätt i fråga om besparingsfonderna mindre än över anslagen till extra utgifter, och under sådana förhållanden synes det mig vara mycket möjligt, att ett bevarande av det förra systemet, med besparingsfonder och mindre anslag till extra utgifter, verkligen kan befordra sparsamhet. Jag är icke heller alldeles viss om, att icke detta system, såsom friherre Fleming betonade, kan komma att i viss mån verka till en större sparsamhet och ett större förutseende vid medlens användning inom ämbetsverken. Jag är likaledes icke övertygad om, att icke det nuvarande systemet dessutom medgiver en i vissa fall större smidighet vid statsmedlens användning, större möjlighet att använda dem på ett verkligt praktiskt sätt.

På grund av dessa skäl, herr greve och talman, ber jag att få förena mig i herr Reuterskiölds yrkande. Skulle statsutskottet hellre föredraga återremiss, är jag naturligtvis villig att övergå till ett yrkande härom.

Friherre **Fleming:** Herr greve och talman! Jag ber om ursäkt, att jag uppträder ännu en gång. Det är därför, att jag anser denna fråga vara av mycket stor betydelse; jag har nämligen under det sista året deltagit i arbeten, som berört de förvaltande verkens disposition över anslagsmedlen.

Då nu herrarna på statsutskottssidan göra gällande, att alla anslagsbeteckningar skulle behöva ändras, om man icke skulle gå med på detta förslag, skulle jag vilja säga, att jag tror icke, att det är så rysligt farligt med den saken. Om vi se på den huvudtitel, som nu föreligger, finns det icke någon beteckning på något anslag. Tager jag den nu gällande riksstaten, finns icke heller där någon beteckning annat än förslagsanslag, högst, på två extra anslag. Varför behöver beteckningen förslagsanslag, högst, stå på dessa anslag? Såvitt jag vet gå alltid besparingar på extra anslag till kassafonden, och vare sig det står förslagsanslag, högst, eller icke, är det alltså precis detsamma. Följer man den princip, som jag anser vara den rätta, även vid följande huvudtitlar, komma besparingar på bestämda, obetecknade ordinarie anslag att gå till besparingsfonderna och besparingar på extra anslag till kassafonden. Den saken tycker jag är mycket enkel, och vad denna

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

huvudtitel beträffar vågar jag bestämt påstå, att det icke alls behövs någon ändring, ty det är precis detsamma, om de onödiga orden »förslagsanslag, högst» stå där eller icke.

Herr statsrådet **Nothin**: Jag kom in i kammaren, först sedan denna diskussion påbörjats, och utan att vara beredd på densamma, men då statsrådet och chefen för finansdepartementet icke är här närvarande, må det tillåtas mig att yttra ett par ord.

Såvitt jag fattade herr Reuterskiölds anförande, voro hans betänkligheter mot den nu föreslagna åtgärden av två slag. Den ena konsekvensen, som han här befarade, var, att Kungl. Maj:t, då man icke längre hade tillgång till besparingsfonderna, i stället skulle gå så mycket hårdare åt anslaget för oförutsedda utgifter, ifall de olika departementens anslag till extra utgifter skulle visa sig otillräckliga. Denna farhåga tror jag emellertid icke behöver väga så tungt. Villkoren för användandet av anslaget för oförutsedda utgifter äro betydligt strängare än de villkor, som äro förknippade med användningen av besparingsfonderna. Jag vill erinra om, att, under det riksdagen är samlad, anslaget till oförutsedda utgifter icke får användas utan riksdagens medgivande, och att den användning, som sker, när riksdagen icke är samlad, skall särskilt redovisas för riksdagen. Herr Reuterskiöld medgav ju, och det tror jag är alldeles riktigt, att ett påpekande från riksdagens sida är alldeles tillräckligt för att skapa varsamhet vid användningen av besparingsfonderna. Men naturligtvis är då också ett sådant påpekande en alldeles tillräcklig borgen för, att icke anslaget till oförutsedda utgifter får en obehörig användning.

Den andra konsekvens, som herr Reuterskiöld befarade, var, såvitt jag förstod honom rätt, att man skulle komma att använda de besparingar som uppkomme på olika anslag under det löpande året. Mig förefaller det emellertid egendomligt, att man överhuvud taget skulle kunna tala om några besparingar, innan det löpande räkenskapsåret är slut. I varje fall tror jag icke, att i händelse den åtgärd i fråga om anslagsbeteckningarna, som är föreslagen av Kungl. Maj:t, gillas av riksdagen, det skulle kunna göras gällande den uppfattning, att det skulle finnas några under det löpande året uppkomna besparingar, vilka kunde användas efter Kungl. Maj:ts gottfinnande.

Jag tror således, att de farhågor, åt vilka herr Reuterskiöld givit uttryck, icke äro grundade. Däremot vill jag påpeka ett par omständigheter, som göra det rätt betänkligt att icke här följa utskottet. Den ena är det enkla faktum, att i det nu uppgjorda budgetförslaget upptagas besparingsfonderna på inkomstsidan med 1,2 miljoner kronor. Den andra är det av herr Widell påpekade förhållandet, att besparingsfonderna huvudsakligen uppkommit genom att löner icke utbetalats, vare sig på grund av att tjänsterna varit vakanta eller av annan orsak. Nu har man emellertid slagit in på ett nytt löneregleringssystem, enligt vilket ansla-

gen för avlöningar icke längre upptagas såsom fasta anslag utan såsom förslagsanslag. I den mån löner där icke utbetalas, komma uppstående besparingar att överföras till kassafonden. Sålunda har riksdagen, såvitt jag förstår, redan gått in för den princip, att besparingsfonderna så småningom skola avvecklas. Det beslut, varom nu är fråga, innebär endast en ren konsekvens av detta tidigare ståndpunktstagande.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Jag kan således icke finna, att det är någon anledning att frångå statsutskottets utlåtande på denna punkt.

Herr **Hederstierna:** Jag kan icke neka till, att när man kommer upp i riksdagen och tror, att man skall hastigt och lustigt behandla första huvudtiteln, blir man förvånad — åtminstone om man icke läst huvudtiteln mera noggrant än jag gjort — över att komma in på en debatt om en så viktig fråga som nu förevarande, där beslutet skulle bliva bindande för hela statsregleringen denna riksdag och för kommande riksdagar också.

Under den tid, då jag tillhörde statsrådet, hade man ju mycket stora besparingsfonder på de olika huvudtitlarna och mycket små anslag till extra utgifter. Med dessa skulle man reda sig i alla de oförutsedda fall, som inträffade mellan riksdagarna. Anslagen för extra utgifter voro, som sagt, så små, att man där icke hade mycket att röra sig med. Besparingsfonderna voro, det får jag erkänna, alldeles för stora, men det fanns ju begränsningar för användningen av dem. Det var på dessa besparingsfonder man levde, och när man icke kunde gå till dem på grund av de regler, som gällde för förfogandet över desamma, återstod det icke annat, än att regeringen fick förskottera utgifterna och göra anmälan därom till riksdagen och stå det konstitutionella ansvaret därför. Det fanns intet anslag, men man fick lov att taga penningar ändå. Sådana situationer inträffade oupphörligt för en regering, vilken den än var. Sedermera har detta förändrats. Man har, som jag nu hör, förminskat besparingsfonderna till en obetydlighet, och i stället infört något som heter anslag till oförutsedda utgifter, som har blivit förslagsanslag, med påföljd således, att regeringen här, eftersom det är förslagsanslag, ju kan taga därifrån helt ogenerat.

Nu är det väl fråga om vi här äro färdiga att taga denna konsekvens, som statsrådet Nothin säger skulle följa av föregående beslut, att man alldeles stryker dessa besparingsfonder. Det är ju möjligt, att Kungl. Maj:t och statsutskottet hava rätt i, att detta är förståndigt att göra, men jag undrar, om vi i kammaren äro beredda till denna åtgärd. Oaktat jag inbillar mig vara ganska mycket inne i dessa saker, är det för mig en överraskning, och jag får erkänna, att jag icke är beredd att fatta ett sådant ganska viktigt beslut i denna fråga.

Den enda bestämda betänklighet jag hört anföras emot ett bifall till herr Reuterskiölds förslag var den, som uttalades av herr Widell, som påstod, att riksdagen skulle hava prövat denna sak, om den i enlighet med herr Reuterskiölds förslag ströke motiveringen. Nog har jag hört talas

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

om mycket formalism här i riksdagen — i det fallet är riksdagen den styvaste korporation jag varit med om — men en sådan formalism, som att ett strykande av en motivering skulle förtaga riksdagen möjligheten att taga upp frågan igen, har jag dock aldrig trott vara möjlig. Jag skulle för min del önska, att statsutskottet ville komma tillbaka och lämna en ordentlig redogörelse för hur det varit och hur det kommer att bliva, om man följer detta Kungl. Maj:ts förslag. Jag kan icke se, att det finns några betänkligheter mot att gå den vägen. Då gå vi med öppna ögon fram så, som Kungl. Maj:t och statsutskottet önska, men vi handla icke i blindo.

På dessa grunder ber jag, herr talman, att få förena mig i herr Reuterskiölds yrkande om uteslutande av det ifrågavarande stycket i motiveringen.

Herr **Kvarnzelius**: Herr greve och talman! Med den argumentering, som den siste ärade talaren använde och som även förut har förekommit här, skulle kammaren knappast kunna fatta beslut i någon fråga. Detta ärende har legat ganska länge på kammarens bord, och frågan återfinnes i statsverkspropositionen utförligt behandlad på fyra sidor. Det är alldeles nödvändigt, att riksdagen tager ställning till denna fråga vid behandlingen av en av de första huvudtitlarna. Jag är icke säker på, att den berör första huvudtiteln — jag har icke som jag redan förut nämnt hunnit tillräckligt se igenom den — men alldeles säkert måste riksdagen, innan nästa huvudtitel kommer till behandling, taga ställning till denna fråga. Det är klart, att det för statsutskottets arbete är fördelaktigare, om riksdagen tager ställning till frågan redan nu, än om vi skola fortsätta och behandla övriga huvudtitlar i ovisshet om, hur riksdagen ställer sig till denna fråga. Jag kan väl förstå, att en del ledamöter, särskilt de, som ha en konservativ läggning och icke gärna vilja vara med om ändringar i onödan, äro litet tveksamma, särskilt därför att de måhända icke hunnit penetrera denna sak. Och jag får säga, att när jag såg detta ärende i statsverkspropositionen, även jag nog hade en känsla av, att det icke var så nödvändigt att nu upptaga detta spörsmål. Det har tidigare varit en viss dragkamp mellan vissa ledamöter i regeringen och statsutskottet samt riksdagen angående beteckningen av anslagen. Detta är kanske en liten reminiscens härav. Jag hoppas, att det är den sista och att vi i fortsättningen skola slippa strida om dessa saker.

Såvitt jag kan bedöma, finnes ingen anledning, varför man här skulle hesitera att gå med på vad Kungl. Maj:t föreslagit. Regeringen har två vägar, på vilka den kan tillgodose tillfälliga behov, vilka icke varit förutsedda vid statsregleringens uppgörande: det är anslagen till extra utgifter, som stå till förfogande under varje huvudtitel, och vidare den klumpsumma till oförutsedda utgifter, som är gemensam för samtliga huvudtitlar. Där finnes sålunda möjlighet, att maskineriet skall kunna hållas i gång utan att gnissla. Man behöver icke riskera, att en viktig utgift, som är ofrånkomlig, icke skall kunna bestridas genom Kungl. Maj:ts beslut mellan riksdagarna.

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Det är icke sant, som här sades, att Kungl. Maj:t kan handskas hur som helst med detta anslag till oförutsedda utgifter, ty det är mycket stränga bestämmelser uppdragna för dess användning. Det får icke användas för ett ärende, som varit prövat av riksdagen, det får i övrigt icke användas för andra ändamål än som äro oundgängligen nödiga och som icke tåla uppskov till nästkommande riksdag. Där äro sålunda ganska stränga bestämmelser uppdragna, men dessa bestämmelser äro dock icke av beskaffenhet att låsa fast statsförvaltningen. På alla områden kan varje verkligt legitimt oundgängligt behov bli tillgodosett.

Det finns alltså, såvitt jag kan se, ingen anledning att nu fördröja ärendets avgörande. Tillräckligt många synpunkter äro framförda för att riksdagen bör kunna våga sig på att godkänna statsutskottets utlåtande, till vilket jag anhåller att fortfarande få yrka bifall.

Herr **Åström**: Herr talman! Under den debatt, som här förts, har det kommit att bliva en kraftmätning mellan två sådana stormaktsgrupper som statsutskottet och konstitutionsutskottet. Vilken av dessa grupper som än avgår med segern, blir det obehagligt, och båda gruppernas prestige är i allvarlig fara. Det enda sättet att rädda den är otvivelaktigt, att vi taga oss en grundlig funderare på detta problem, och det kan gå till på det sättet, att vi ena oss om att avslå icke bara utskottets motivering utan också klämmen.

Jag skall således, herr talman, för min del be att få yrka avslag på det extra anslag, som det här är fråga om.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, utom beträffande motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, hade i avseende på den under behandling varande punkten yrkats dels bifall till, dels ock avslag å utskottets hemställan.

Sedermera gjordes till en början propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å utskottets i den förevarande punkten gjorda hemställan; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

I avseende å motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets uttalanden skulle godkännas, dels ock, av herr *Reuterskiöld*, att utskottets uttalanden skulle godkännas med uteslutande av den del, som å sid. 2 i det tryckta utlåtandet började med orden »I samband med» och slutade med »vederbörande huvudtitlar».

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets uttalanden vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes av friherre *Fleming* m. fl., i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som i avseende å motiveringen i statsutskottets utlåtande nr 1 punkten 2 godkänner utskottets uttalanden, röstar

Ja;

Ang. huvudtitlarnas allmänna besparingsfonder m. m. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Reuterskiölds under överläggningen gjorda yrkande.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;
Nej — 28.

Punkterna 3—28.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnader för reparation av sjömätningsfartyget Svalan; och

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till uppgörelse rörande vissa kronans fordringar hos rederiaktiebolaget Gottfrid.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 4, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning; och

nr 5, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 152, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, m. fl., och

nr 153, av herr *Olsson, Oscar*, m. fl.,

båda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående visst undantag för budgetåret 1923—1924 från föreskrifterna i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Herr **Pettersson, Anton,** erhöll på begäran ordet och yttrade:

Interpellation ang. eventuell import av råg från Ryssland.

Herr talman! Jag anhåller att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande interpellation:

Det är allmänt känt, att under den senaste tiden sovjetregeringen utbjudit rysk råg på den svenska marknaden. Enligt uppgift, som bekräftas från vederbörligt håll, har i dagarna den första svensk-ryska rågaffären avslutats. Mellan sovjetregeringen och Mellansvenska kvarnarnas importförening har nämligen ingåtts avtal om en försöksleverans från Ryssland på 400 ton råg. Den svenska köparens avsikt uppgives vara att låta denna första affär bli inledningen till en import i större stil, om försöksleveransen visar sig vara tillfredsställande ur affärssynpunkt.

En import av brödsäd från Ryssland är ägnad att ur flera synpunkter väcka det största uppseende.

En dylik import är ur humanitär synpunkt minst sagt överraskande. Det är allmänt känt, att en fasaväckande hungersnöd råder inom stora områden innanför Rysslands gränser. Medlidandet med det svältande folket i Ryssland, vars nöd ej kunde avvärjas genom landets egna ansträngningar, har föranlett oss här i Sverige att söka i någon mån lindra den ryska hungersnöden. I detta syfte hava Sveriges regering och riksdag beviljat anslag å tillsammans 1,500,000 kronor, och ett ungefär lika stort belopp har insamlats på frivillighetens väg. Hjälpen har framför allt avsett att tillföra de nödlidande trakterna spannmål, i första rummet till utsäde och furage till dragarna. I största möjliga utsträckning skulle härvid enligt riksdagens önskan svenska varor komma till användning vid hjälpverksamheten. Många svenska lantmän, helt säkert även åtskilliga i denna kammare, hava lämnat sitt bidrag i form av brödsäd.

Det är meningen att fortsätta den svenska hjälpverksamheten även under den kommande tiden. Kungl. Maj:t begär till detta ändamål av årets riksdag 50,000 kronor, varjämte 200,000 kronor insamlats på enskild väg.

Under det tillstånd, som alltjämt råder i Ryssland, och som av Röda korsets representanter skildras i de mest upprörande färger, borde man kunna vänta, att i främsta rummet den brödsäd, som finnes inom Rysslands gränser, kommer dess svältande folk till godo. Att brödsäd sändes från Ryssland till vårt land under de omständigheter, varom jag här i korthet erinrat, måste anses vara ett ur humanitär synpunkt skriande missförhållande.

Härtill kommer, att det väl ej kan anses vara tilltalande ur hygienisk synpunkt, att säd, som användes delvis till bröd, delvis till utfordring av kreatur, hitföres från ett land, där fruktansvärda smittosamma sjukdomar härja bland människorna och där olika kreaturssjukdomar, såsom kreaturspest och mul- och klövsjuka, vunnit stor spridning. Man kan, synes det, ifrågasätta, om full och alldeles betryggande garanti vid en dylik import finnes mot smittofara av varje slag.

Interpellation ang. eventuell import av råg från Ryssland. (Forts.)

Vad slutligen beträffar frågan, huruvida ur den svenska marknadens synpunkt det för närvarande finns behov av en råginförsel, nöjer jag mig med att erinra om vad som yttras av de inom jordbruksdepartementet tillkallade spannmålssakkunniga, vilka den 16 januari detta år avgivit sitt betänkande. Dessa sakkunniga hava vid sin utredning lämnat rågen åsido och anföra som ett skäl härtill, »att den svenska rågproduktionen ungefärligen motsvarar landets behov, och import av råg av denna anledning praktiskt taget icke förekommer.»

Enligt vad som upplysts från flera kvarnar föreligger för närvarande utbud av svensk råg i tillfredsställande omfattning och till ett pris, som ungefärligen motsvarar priset på den ryska varan i svensk hamn utan tull.

Med stöd av vad jag anfört, tillåter jag mig anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande spörsmål:

1) Anser herr statsrådet, att man har att räkna med möjligheten att import av råg från Ryssland kommer att äga rum till vårt land under den närmaste tiden?

2) Om herr statsrådet är av den meningen, att en sådan möjlighet föreligger, anser herr statsrådet en dylik import lämplig ur humanitär synpunkt med hänsyn till hungersnöden i Ryssland, ur hygienisk synpunkt med hänsyn till de smittosamma farsoter av olika slag, som härja i Ryssland, och ur ekonomisk synpunkt med hänsyn till den svenska spannmålsmarknadens läge?

3) Om herr statsrådet anser en dylik import ur någon synpunkt olämplig, är herr statsrådet av den meningen, att åtgärder böra företagas med anledning av densamma?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades av dessa nr 24 och 36 till statsutskottet samt nr 25 till bankoutskottet, varemot propositionen nr 34 nu på begäran bordlades.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Pettersson, Olaus,* för tiden från och med den 5 till och med den 14 i denna månad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1,16 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Aktiebolaget Nordiska Boktryckeriet, Stockholm 1923.
126.